

Implikatury skalarne w kontekstach prawnych i prawniczych – studium z eksperymentalnej filozofii prawa

• Cel projektu

W języku naturalnym często próbujemy przekazać więcej niż znaczenie wypowiedzianych słów. Wypowiedź: ‘czy mógłbyś podać sól?’ to nie tylko pytanie o faktyczne umiejętności adresata wypowiedzi ale również prośba o podanie przyprawy. Zatem z naszymi wypowiedziami wiążą się tzw. **implikatury konwersacyjne** o treści różnej od treści wypowiedzianych słów. Wyrażenia takie jak ‘**niektóre**’ również zawierają implikatury, ponieważ nie są używane w języku naturalnym zgodnie ze znaczeniem leksykalnym. To ostatnie nakazywałoby interpretowanie wyrażenia ‘niektóre’ jako zawierającego ‘wszystkie’. Powszechne użycie słowa niektóre oznacza jednak implikaturę ‘nie wszystkie’, bowiem gdyby mówca miał na myśli ‘wszystkie’, to użyłby pojęcia ‘wszystkie’ zamiast ‘niektóre’. Taką implikaturę nazywa się **skalarną**, ponieważ opiera się ona na skali, na której uszeregowane są wyrażenia od ‘najsłabszych’ do ‘najsilniejszych’. Użycie ‘niektóre’ oznacza, że mówca ani nie ma na myśli wyrażenia silniejszego na skali (wszystkie) ani słabszego (np. nieliczne). Analogicznie w języku naturalnym funkcjonują **liczebniki**. Na przykład ‘trzy’ implikuje nie więcej niż trzy itd. N. Goodman i A. Stuhlmüller przeprowadzili eksperyment mający wskazać jakie jest prawdopodobieństwo wytworzenia się standardowej implikatury skalarnej przy braku istotnej dla wypowiedzi informacji zarówno u mówcy jak i słuchacza. W trakcie badania mówca widział trzy jabłka, ale miał informację o kolorze tylko dwóch jabłek (czerwone). Wypowiedź ‘niektóre jabłka są czerwone’ generowała wyraźnie wyższe prawdopodobieństwo wystąpienia u słuchacza implikatury ‘nie wszystkie’. Natomiast wypowiedź ‘dwa jabłka są czerwone’ generowała wyraźnie niższe prawdopodobieństwo wystąpienia implikatury ‘nie więcej niż dwa’. **Celem tego projektu jest sprawdzenie czy analogiczny mechanizm występuje na sali sądowej i stworzenie jego modelu.** Wyobraźmy sobie następującą sytuację: adwokat i sędzia wiedzą, że dwóch podejrzanych znajdowało się na miejscu zbrodni w czasie jej popełnienia, natomiast nie mają informacji o tym, gdzie znajdował się trzeci podejrzany. Interesującym byłoby sprawdzenie czy sędzia słysząc ‘niektórzy podejrzani znajdowali się na miejscu zbrodni’ również z wyższym prawdopodobieństwem wytworzy implikaturę ‘nie wszyscy’. Z kolei wypowiedź ‘dwóch podejrzanych znajdowało się na miejscu zbrodni’ powinna skutkować niższym prawdopodobieństwem wytworzenia implikatury ‘nie więcej niż dwóch’. Zatem adwokat broniący trzeciego podejrzanego powinien raczej użyć wyrażenia ‘niektórzy’ niż ‘dwóch’.

• Badania

Projekt ma jednocześnie charakter filozoficzny jak i empiryczny. Wymaga więc wykorzystania dwóch rodzajów metod: tradycyjnej filozoficznej metody analizy pojęciowej oraz metodologii eksperymentalnej właściwej dla nauk empirycznych. Eksperyment zostanie przeprowadzony zarówno na próbie związanej jak i niezwiązanej ze środowiskiem prawniczym poprzez badanie kwestionariuszowe składające się z manipulacji kilku różnych wymiarów prawdopodobieństwa wytworzenia się implikatur skalarnych przy niepełnej wiedzy dotyczącej elementów kontekstu.

• Powody podjęcia niniejszej tematyki nadawczej

Wynik eksperymentu dostarczyć może wstępnej odpowiedzi na dwa pytania:

- 1. Czy za pomocą użycia odpowiednich wyrażeń związanych z implikaturami skalarnymi możemy manipulować przekonaniem słuchacza?**
- 2. Czy mechanizmy manipulacji są identyczne dla kontekstów prawnych jak i nieprawnych?**

Wreszcie świadomość takich ‘pułapek kognitywnych’ może wpłynąć na stworzenie wolnych od nich mechanizmów orzekania sądowego.